

Stop met onzin

In *Spelen met Ruimte* (2015) ontwikkelde Frank Weijers zijn kijk op samenwerken in een professionele cultuur waarbij 'ruimte nemen en laten' het leidende thema was. Onlangs verscheen *Ruimte*. De frivoliteit uit de titel van de eersteling lijkt te hebben plaatsgemaakt voor een stevige opdracht: stop met onzin, doe wat de bedoeling is! Betekent dit ook dat het spelen over is? Nou, zo scherp is

het onderscheid tussen de beide boeken niet. Ook het eerste boek was behoorlijk serieus van toon en die toon zet Weijers door. Wat wel veranderd is, is de focus en de structuur; beide zijn scherper geworden. Het drie-cirkelmodel (richten, verrichten, inrichten) dat in het eerste boek een bescheiden plaats kreeg te midden van andere modellen, is – getuige ook de omslag – nu de kapstok geworden waar Weijers zijn verhaal aan ophangt. Dat verhaal valt in drie delen uiteen: richten, verrichten en inrichten in je eigen leven en werk, in organisaties en in teams. Weijers' nieuwste boek is te plaatsen in het discours waarin mensen – vooral door dominantie van het control- en beheersdenken – niet kunnen doen wat ze eigenlijk zouden willen. Typerend daarvoor zijn de vier zwarte pagina's citaten waarmee *Ruimte* opent: "Er moet zoveel", "Niemand treedt op tegen collega's die de kantjes ervan af lopen", "Ik voel me voortdurend gecontroleerd", "Zij (managers, bestuurders) hebben geen idee hoe het hier bij ons werkt", en "Ik heb geen zin in gedoe dus houd ik me aan alle voorschriften".

Spelen met ruimte was speciaal voor het onderwijs geschreven: "We zijn het aan deze en de volgende generaties verplicht er alles aan te doen om het best denkbare onderwijs te maken." *Ruimte* heeft een bredere lezersgroep op het oog en heeft daarmee een andere 'legitimering' nodig. Nu valt er over het slachtofferschap dat uit bijna alle citaten spreekt, wel wat te zeggen. Zo plaatst Thijs Homan in zijn recente boek *In control?* een aantal nuances bij wat hij noemt "de publicaties en berichten met de vele hartenkreten van en over mensen die lijden onder de regel- en rapportage- en beheersingsdruk; de afkalving van de professionele ruimte en

het weggecontroleerd worden van het vakmanschap.” Je kunt je echter afvragen of we alleen maar willoze slachtoffers zijn of dat het denken in termen van beheersing en control ook in onszelf zit. En of medewerkers wel steeds de dupe van bazen zijn. Doen medewerkers niet ook iets met bazen?

Erg hinderlijk is het overigens niet dat een relative-ring van de almacht van het control- en beheersdenken ontbreekt en de start van het boek nogal ‘slachtofferig’ is. In het vervolg wordt de lezer gelukkig voortdurend op zijn eigen verantwoordelijkheid aangesproken: ‘stop met het doen van onzin’, ‘geef leiding aan jezelf’, ‘heb vertrouwen’, ‘wees moedig’, ‘benut je ruimte’.

De kernboodschap (stop met wat niet de bedoeling is; ga door met wat wel de bedoeling is; begin met wat je nog niet deed, maar wat wel de bedoeling is), verteld binnen de driedeling van het boek, mist de didactische kracht van de herhaling niet. Weijers schrijft prettig en helder. De vele praktijkvoorbeelden, opdrachten en handreikingen om zelf, binnen je team of binnen de organisatie aan de slag te gaan om de wijze waarop ruimte gevuld wordt te onderzoeken en te verbeteren, maken Ruimte tot een inspirerend lees- en werkboek met een rijke, theoretische diepgang.

De oproep ‘doe wat de bedoeling is’ zou kunnen suggereren dat die bedoeling steeds gemakkelijk te vinden is. Gelukkig benadrukt Weijers dat het zo simpel niet is. Je ‘life purpose’ vind je niet in vijf minuten, maar de in zijn boek beschreven oefening kan je wel op weg helpen om helder(er) te krijgen waar je vindt dat het in jouw leven om zou moeten gaan. En zo zit het ook met organisaties en teams: een gedeelde richting is er niet zomaar. Soms wordt gehoopt op een sterke leider met een heldere visie die de boel weer vlot kan trekken, maar die hoop is er een die zijn bron vindt in slachtofferschap. In een organisatie waarin iedereen zijn volwassen verantwoordelijkheid neemt, komt het aan op dialoog, in de wetenschap “dat de dialoog over de richting nooit stopt”. Het is interessant en

vast ook veelzeggend dat Weijers geen managementboek heeft geschreven. Ruimte gaat wel over leiderschap, maar dat wordt vooral opgevat als leidinggeven aan jezelf: door je te verbinden met je drijfveren en verlangens, en je angsten onder ogen te zien. Pas als je goed leiding kunt geven aan jezelf, kun je ook leiderschap laten zien in relatie met anderen, en dat kan ook of juist vooral in relaties die niet hiërarchisch zijn. Pas aan het eind van het boek geeft Weijers tips voor leidinggeven. Maar meer dan een pagina is dat niet, waarbij hij ter inleiding met spijt lijkt te constateren dat “het nu eenmaal zo is dat in hiërarchisch georganiseerde organisaties de leidinggevenden het voor het zeggen hebben”. Behartenswaardig zijn die tips zeker en vast bedoeld om bij te dragen aan een organisatie zonder al die ‘zwarte’ citaten uit het begin van het boek.

Misschien moet je uit het feit dat het nadrukkelijk om ‘tips’ gaat, ook concluderen dat het allemaal uiteindelijk toch om ‘spelen’ gaat: op zoek naar waar je van bent, samen zoeken waar je van wilt zijn, je volwassen verantwoordelijkheid nemen en het met elkaar daarover hebben, je best doen, interventies bedenken en dan kijken hoe die uitpakken, leven in de wetenschap dat het al moeilijk is jezelf goed te kennen, laat staan dat je de ander kunt ‘sturen’. Je hebt een aantal uitgangspunten, dromen en perspectieven, maar recepten zijn er niet. Daar gaat Weijers’ boek in essentie over, denk ik. Het is wel een serieus spel waar ook wat op het spel staat: “zin in wat we doen en ervaren, dat ons leven en wat we bijdragen (in ons werk, aan de maatschappij, aan een betere wereld) zinvol is.”

Gerritjan van Luin

Gelezen:

- Frank Weijers (2017). *Ruimte: Stop met onzin, doe wat de bedoeling is*. Deventer: Vakmedianet.